

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен **„доктор“** по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност *Организация и управление на производството (селско стопанство и подотрасли)*

Автор на дисертационния труд: АБЕТАРЕ ШУКЕРИ КАБАШИ, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: „УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВАТА СТАБИЛНОСТ В АГРАРНИЯ СЕКТОР НА РЕПУБЛИКА КОСОВО“

Рецензент: ПРОФ. Д-Р ВАЛЕНТИНА ЛЮБЕНОВА НИКОЛОВА-АЛЕКСИЕВА, Университет по хранителни технологии-Пловдив, област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност *Икономика и управление*, определена за член на научното жури със заповед № РД-16-983/07.10.2022 от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

Промените, свързани с инфомационните и комуникационни технологии на модерната епоха, радикално трансформират индустрията на финансовите услуги. Тези промени позволяват свързването на националните пазари и засягат модела на растеж на отделните икономики. Пазарната свързаност дава на инвеститорите достъп до информация за цените и възвръщаемостта на отделни финансови инструменти и активи на изключително ниска цена и в реално време. По този начин те създават своето портфолио въз основа на пазарни сигнали, увеличавайки максимално полезността, докато международната финансова система ефективно изпълнява функцията на разпределение на капитала. Уязвимостта, която отваря пазара, създава нестабилност, увеличава несигурността и влошава ефективното изпълнение на функциите на финансовия пазар. В условията на глобална екологична криза, дигитализация и икономика, основана на конкуренцията, проблемът с управлението на финансовата стабилност на земеделието се превръща в жизнено важен.

В контекста на икономическите интереси и перспективи на Косово, безспорно избраната тема на дисертацията и получените резултати обуславят нейната *актуалност и значимост*. Недостатъчните изследвания в областта на финансовата устойчивост на земеделските стопанства с различна специализация и интензификация, поражда необходимостта от научен труд с подобен фокус.

В тази връзка може да се заключи, че темата на дисертацията е сполучливо избрана. Тя е *изключително актуална, дисертабилна е и има голяма практическа значимост*.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Във въведението на дисертационния труд са формулирани основната цел и четири логически обвързани задачи за нейното постигане. Коректно са определени обектът и предметът на изследването, както и основната теза на авторката, според която *несъответствията в политическите цели и липсата на структурни реформи в аграрния сектор създават финансова нестабилност, като тези несъответствия се явяват основна бариера пред сектора да процъфтяват в съответствие с ефективното разпределение на оскъдните ресурси на пазара.*

Дисертационното изследване се основава на използването на принципите на диалектиката, единството на теорията и практиката, научната абстракция. За доказване на издигнатата теза се използва следния методичен инструментариум: системно-структурен анализ, индукция, дедукция, обобщения, статистическите методи. Избраната методология и изследователски инструментариум съответстват на сложния, многомерен характер на изследването. Докторантката се базира на данни от Евростат, изследователските доклади на Националните банки на Сърбия, Македония, Албания, Босна и Херцеговина, както и редица нормативни актове.

Методическият инструментариум е подходящо избран, в съответствие с поставените цел и задачи.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Представеният дисертационен труд е в обем от **141 страници**. В структурно отношение включва **увод, 4 глави и заключение**. Резултатите са получени чрез съвременен инструментариум и са онагледени с подходящо подбрани **12 фигури и 11 таблици**.

Структурата на дисертационното изследване е логически построена и съответства на поставената цел и задачи. Задачите са изпълнени в хода на изследването, а формулираната изследователска теза е доказана. Трудът съдържа конкретни резултати и емпирични доказателства, които обективно отразяват реалните постижения на проведеното научно изследване.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Дисертационният труд анализира съвременните научни постижения в областта на управлението на финансовата стабилност на аграрния сектор за постигане на високо качество и устойчиво развитие. Библиографската справка включва **193 литературни източника, от които 37 интернет базирани**. **От цитираните научни публикации всички са на английски език**. Посочените литературни източници са пряко свързани с темата на дисертационния труд.

Направените систематизации и обобщения показват задълбоченост и добросъвестна работа с литературните източници, умения за приложение на аналитични и дедуктивни техники за обработка на информация с различни изследователски методики. Представеният дисертационен труд е **цялостно, завършено изследване по актуален и значим общественно-икономически проблем**. В хода на изследването са повдигнати и поставени на обсъждане най-значимите теоретични и практически проблеми, свързани с основните дефекти и аномалии на пазарната икономика и как те оказват влияние върху финансовата стабилност на аграрния сектор в Косово. Изяснява се ролята на пазарната информация в процеса на вземане на управленски решения, касаещи подобряване на финансовата стабилност както на макро-, така и на микро- ниво. Съпоставя се

функцията на пазарната ефективност срещу функцията на информационната асиметрия на пазара. Установени са основните различия във финансовите системи на страните от региона на Западните Балкани. Идентифицирани са основните източници на стабилност/нестабилност и е изяснена тяхната роля в управлението на процеса в аграрните предприятия.

Абетаре Кабаши притежава задълбочена *теоретико-методологическа подготовка, умения за самостоятелна изследователска работа и резултатите от дисертационното изследване доказват тази моя преценка.*

Оценявам високо получените конкретни резултати, на база на които са изведени научно-обосновани изводи по отношение на критичната роля на пазарната информираност на участниците на пазара при формиране на финансова стабилност на икономиката и са направени препоръки за подобряване на финансовата стабилност на аграрния сектор на Република Косово.

Заинтересовани страни от изследването могат да бъдат образователни и учебни организации за целите на професионалната подготовка, бизнес организации с различен индустриален профил, организации от неправителствения сектор, органите на държавната и регионална власт.

5. Приноси на дисертационния труд.

Приносите могат да бъдат разделени на научни и научно-приложни.

Към **научните приноси** могат да се отнесат:

- изяснена е същността на финансовата стабилност като ключов фактор за икономическото развитие на икономиката и аграрния сектор;
- идентифицирани са основните дефекти и аномалии на пазарната икономика, които оказват въздействие върху процеса на вземане на управленски решения при управлението на финансовата стабилност на икономическите системи;

Към **научно-приложните** се отнасят:

- извършен е сравнителен анализ на финансовите системи на страните от региона на Западните Балкани и е изследвано тяхното влияние върху развитието на икономиката и в частност на аграрния сектор;
- извършен е анализ и оценка на управлението на финансовата стабилност на аграрния сектор на Република Косово както на микро, така и на макро ниво;
- формулирани са конкретни препоръки за подобряване на управлението на финансовата стабилност в аграрния сектор на Република Косово.

Приемам приносите като реални, достоверни и доказани в хода на дисертационното изследване.

6. Критични бележки и въпроси.

- **Основно мнение:** качествена дисертация, отлично онагледена, ясно очертани резултати и с потенциал за развитие.
- **Критични бележки:** нямам съществени критични бележки към дисертационното изследване.
- **Препоръки:**
 - Препоръчително е да се избере само един стил на цитиране. В дисертационният труд се забелязва смесване на двата стила - цитиране под черта и цитиране в скоби в основния текст.

- Препоръчително е всяка глава да завършва с изводи, от които ясно да личи изпълнението на поставената цел и свързаните с нея задачи.
- Необходимо е по-ясно и категорично подчертаване на собственото мнение по разглежданите теоретични проблеми.

Направените препоръки в никакъв случай не омаловажават стойността на постигнатите резултати и положения от докторантката труд.

Същевременно имам и един въпрос :

- **Въпрос 1:** Според докторантката, кои са онези специфични фактори, които влияят върху финансовата стабилност на аграрните предприятия в Косово?

7. Публикувани статии и цитирания.

Представени са общо **6 публикации** за периода 2018 -2022 г, посветени на дисертационния труд. Всички публикации са на английски език, 4 от които в съавторство и 2 самостоятелни.

Посочените публикации отразяват в голяма степен основните постижения на дисертационния труд. Като обем и качество те съответстват на изискванията за получаване на ОНС „доктор“. Давам много висока оценка за активната публикационна дейност на докторантката и нейната способност, както за самостоятелна изява, така и за работа в екип.

Авторефератът е представен в установената форма и съдържание. Той отразява в обобщен вид основните резултати от изследването и дава необходимата представа за теоретичните и приложни постижения на автора.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предвид достойнствата на дисертационния труд, актуалността и сложността на изследваните проблеми, необходимостта от търсене на ефективни решения за тях в практиката, доброто теоретично равнище на изследваните и анализирани проблеми, може да се обобщи, че представеният дисертационен труд отговаря на нормативно заложените критерии за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ /ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение /.

Посочените резултати от изследването, посветено на „УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВАТА СТАБИЛНОСТ В АГРАРНИЯ СЕКТОР НА РЕПУБЛИКА КОСОВО“ дават достатъчно основание за **ВИСОКА ОЦЕНКА** на научния потенциал и изследователската дейност на докторантката.

Всичко това ми позволява убедено да гласувам **ПОЛОЖИТЕЛНО** за присъждане на **Абетаре Шукери Кабаши** на научната и образователна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност Организация и управление на производството (селско стопанство и подотрасли).

ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО:

(проф. д-р В. Николова-Алексиева)

Дата: 01.11.2022 г